

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Нині сприятливе інноваційне середовище є потужним каталізатором та надійною гарантією високоефективного бізнесу. Однією із головних умов успіху фірми у конкурентній боротьбі є її здатність до постійних інновацій, тобто вміння розробляти та впроваджувати на ринок нові товари або створювати нові технології, які б задовольняли найвибагливіший попит споживачів.

Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність» інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [5]. Отже, будь-які нововведення, що сприяють покращенню продукції або окремих складових діяльності підприємства можна вважати інноваціями.

Задля свого стратегічного розвитку, а, отже, активізації впровадження інновацій, підприємство має постійно здійснювати інноваційну діяльність. На думку А. Алексєєва інноваційна діяльність – це діяльність спрямована на завершення, удосконалення та впровадження результатів науково-технологічних досліджень (науково-техніко-технологічних ідей, винаходів, розробок) з метою удосконалення існуючого продукту, технології, управління, подання послуг та ін., або їх (інновації) реалізацію на внутрішньому чи зовнішньому ринках [1, с. 7]. Отже, це дуже складний процес, який вимагає не лише від керівництва підприємства, а й від кожного працівника постійного вкладання матеріальних та моральних зусиль, знань, навичок та ресурсів часу.

Розглядаючи інноваційне середовище як невід'ємну складову інноваційного розвитку економічних систем, будемо виходити з визначення Ю. Кармишева, згідно з яким інноваційний розвиток на макроекономічному рівні характеризується особливою інноваційною спрямованістю цілей, шляхів їх досягнення, особливим інноваційним «налаштуванням» механізму державного впливу на економіку і ринкову самоорганізацію, обумовлену переважною орієнтацією ланок всіх сфер економіки на комплексне використання інновацій у виробництві товарів і послуг, перерозподіл форм і методів регулювання за результативністю впливу [6, с. 10]. Саме тому результативність інноваційної діяльності багато у чому залежить від сприятливості інноваційного середовища.

Поняття «інноваційне середовище» з'явилося в 80-их роках ХХ ст. як засіб аналізу системних умов, що надаються економічним суб'єктам для виробництва нових ідей, продуктів, створення нових виробництв і розвитку нових ринків. Ключовим елементом для всієї системи відносин між характеристиками інформаційно-технологічного виробництва і виробничої просторової структури є розміщення технологічних інноваційних виробничих комплексів [7, с. 31].

Виходячи з цього на нашу думку інноваційне середовище слід розглядати як сукупність учасників інноваційного процесу, які діють в межах своєї компетенції і так чи інакше впливають на стан інноваційної ситуації як на більш глобальному рівні (країна), так і на мікрорівні (підприємство). До інноваційного середовища країни належать підприємства, які впроваджують та розробляють інноваційні технології, випускають інноваційні продукти на ринок, держава, як законодавчий орган і як орган фінансування інноваційної діяльності, вітчизняні та іноземні інвестори, вищі навчальні заклади, які беруть участь в наукових дослідженнях та являються базою для забезпечення підприємств інноваційними кадрами.

Також правильним буде акцентувати увагу на тому, що інноваційне середовище – це поєднання факторів політичного, соціального, економічного, правового, міжнародного, ринкового, демографічного, географічного, соціокультурного характеру [2]. Отже, це дуже комплексне поняття, що впливає на всі сфери життя підприємства, а тому має бути під його пильною увагою.

Вважається, що інноваційне середовище складається з внутрішнього і зовнішнього (зовнішнє макросередовище і зовнішнє мікросередовище) середовища. До внутрішнього середовища відноситься ті зв'язки, результати діяльності, відносини, які утворюються в середині між елементами структури підприємства і які є повністю контрольованими [3]. Сюди належить виробнича, управлінська, економічна,

інформаційна ланка підприємства. Саме ця складова інноваційного середовища є найбільш перспективною з точки зору управління, регулювання та маніпулювання.

Під зовнішнім макросередовищем прийнято розуміти ті елементи, які не є контрольованими і на які підприємство не може впливати, а мусить пристосовуватись і змінюватись заради «виживання» та успішного функціонування на ринку. До цих елементів відносяться соціальна, економічна, демографічна, політична і технологічна сфери країни (рис. 1).

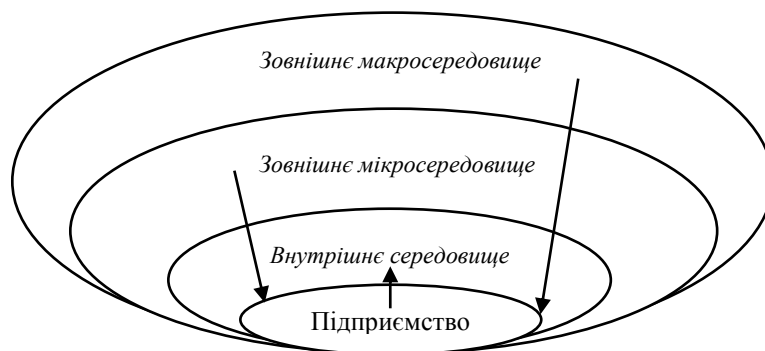

Рис. 1. Взаємодія підприємства з інноваційним середовищем

Джерело: складено автором

Зовнішнє мікросередовище безпосередньо впливає на умови інноваційної діяльності і визначає місце кожного учасника інноваційного середовища на ринку і також є неконтрольованим для будь-якого учасника інноваційного середовища. Під це поняття підпадають стратегічні зони господарювання, ринок інновацій, конкурентне середовище, ринок інвестицій, ланки адміністративної системи, ланки інноваційної інфраструктури.

На сьогоднішній день зовнішнє середовище є дуже нестійким завдяки безлічі причин, однією з основних з яких є досягнутий рівень науково-технічного прогресу в країні. Правила за якими функціонують підприємства на інноваційному ринку в умовах мінливого зовнішнього середовища швидко і непередбачувано змінюються і лідерами залишаються тільки ті організації, які здатні швидко пристосовуватись до нових умов господарювання.

Ситуація, яка склалась на міжнародному ринку показує, що найбільш стійке інноваційне середовище може бути лише в тих країнах, які мають стійку стабільну економіку. Сюди відносяться країни Євросоюзу, США, Японія та Китай [4].

Для покращення стану інноваційного середовища країн СНД, перш за все потрібно усвідомити, що кількість інноваційно активних підприємств буде зменшуватись за відсутності підтримки держави, як законодавчо, так і в фінансовому плані. Стан інноваційного середовища країн СНД має нерівномірний характер. Не дивлячись на те, що Україна посідає одне із перших місць за станом інноваційного середовища, інноваційна активність все одно знаходиться на достатньо низькому рівні. Але під час аналізу країн-лідерів СНД за станом інноваційного становища виявилось, що в кожній країні існують та реалізуються стратегічні документи щодо інноваційного розвитку, період дії яких обмежується 2020 р. Згідно з ними рівень інноваційної активності має зрости на 40-50% підприємств при одночасному зростанні частки інноваційної продукції до 25-35% [6].

При цьому основними струмуючими чинниками для підприємств України виступають: нестача коштів, необхідних для активізації інноваційної діяльності; недостатній рівень підготовки вищими навчальними закладами України фахівців інноваційної праці, спроможних створювати, поширювати, зберігати та впроваджувати інноваційні продукти та відсутність підтримки на законодавчому рівні. Поступове подолання перелічених проблем дозволить активізувати інноваційну діяльність підприємств України.

Список літератури:

1. Алексеев А.Н. Инновационный менеджмент / А.Н. Алексеев. – М.: МИЭМП, 2010. – 48с.
2. Аакер Д. Стратегическое рыночное управление / Д. Аакер / Пер. с англ. Под ред. Ю.Н. Каптуревского. – СПб.: Питер, 2012. – 544 с.
3. Близнюк Т.П. Вплив циклічності розвитку економіки на інноваційну діяльність підприємства: моногр. / Т.П. Близнюк. – Дніпропетровськ: Вид. ФОП Александрова К.М., 2008. – 352с.

4. Близнюк Т.П. Теоретичні основи формування інформаційної економіки в Україні / Т.П. Близнюк // Економіка: проблеми теорії та практики. Збір. наук. праць. Випуск 197: В 5 т. Том I. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – С. 191-202.

5. Закон України «Про інноваційну діяльність» №3333-15 від 1.06.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3333-15>.

6. Кармышев Ю.А. Инновационный тип развития как фактор динамизации социально-экономических процессов / Ю.А. Кармышев // Сб. науч. трудов ТГУ им. Г.Р.Державина / Гл. ред. В.М. Юрьев. – Тамбов: Изд-во ТГУ, 2012. – Вып. 1. – 68с.

7. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс. – Пер. с англ; под ред О.И. Шкаратана. – М.: Изд. ГУ ВШЭ, 2010.– 69с.